



Sygn. akt III USKP 65/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki (przewodniczący)

SSN Romuald Dalewski (sprawozdawca)

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania J. Ś. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą A. w G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Legnicy

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 7 marca 2023 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 10 marca 2021 r., sygn. akt III AUa 1815/20,

**uchyla zaskarżony wyrok w punkcie I w zakresie oddalenia
"dalej idącej apelacji" oraz w punkcie II i przekazuje sprawę do
Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu do ponownego rozpoznania
oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni J. Ś. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Legnicy z 30 maja 2019 r., którą organ rentowy stwierdził, że wnioskodawczyni jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu w okresie od 22 września 2016 r., i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu w okresie od 22 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z 21 sierpnia 2020 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż ustalił że wnioskodawczyni jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 stycznia 2019 r. (pkt I); odwołanie w pozostałym zakresie oddalił (pkt II) i koszty postępowania między stronami wzajemnie zniósł (pkt III).

Sąd Okręgowy ustalił, że w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wnioskodawczyni J. Ś. figuruje jako przedsiębiorca, prowadzący działalność od 3 marca 2015 r. do pod nazwą A.. Przeważającym przedmiotem tej działalności, zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności jest sprzedaż detaliczna części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli. Nadto jako wykonywana działalność gospodarcza w CEDIG wskazana jest także sprzedaż detaliczna obuwia i wyrobów skórzanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach oraz sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet.

Działalność wnioskodawczyni polegała na prowadzeniu sprzedaży uprzednio zakupionych części samochodowych na portalu allegro. Początkowo były to małe ilości. Rozpoczynając działalność wnioskodawczyni miała oszczędności zgromadzone w czasie uprzedniego zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Dysponowała kwotą ok. 20.000 zł. Na początku 2017 r. wnioskodawczyni rozszerzyła działalność o sprzedaż obuwia ale z uwagi na złe wyniki finansowe od początku 2019 r. wnioskodawczyni sprzedaje tylko części samochodowe. Pozyskuje klientów przez ogłoszenia na portalu allegro. 18 kwietnia 2017 r. wnioskodawczyni zawarła umowę zlecenia ze swoim teściem E. Ś. Na podstawie tej umowy E. Ś. zobowiązał się do pakowania, wysyłki, fakturowania, zakupu, sprzedaży towarów handlowych. Umowa została zawarta na okres od 18 kwietnia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r.

Wynagrodzenie zleceniobiorcy zostało ustalone na kwotę 250,00 zł brutto miesięcznie. Wnioskodawczyni zgłosiła E. Ś. do ubezpieczeń z tytułu umowy zlecenia w okresie od 18 kwietnia 2017 r. Obecnie wnioskodawczyni sama zajmuje się pakowaniem towaru, wystawianiem towaru na allegro i wysyłką towaru. E. Ś. jeździ po części za granicę.

Fakt rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej przez wnioskodawczynię od dnia jej zgłoszenia w organie ewidencyjnym, tj. od 3 marca 2015 r. był badany przez ZUS Oddział w Legnicy. W związku z tym 7 sierpnia 2015 r. organ rentowy wydał decyzję umarzającą w sprawie zasadności zgłoszenia wnioskodawczyni do ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Wnioskodawczyni uzyskiwała następujące wyniki finansowe z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej:

- w 2015 r. dochód w kwocie 17.305,42 zł (przychód w kwocie 26.340,00 zł, koszty uzyskania przychodów w kwocie 9.034,58 zł),
- w 2016 r. strata w kwocie 2.287,45 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, koszty uzyskania przychodów w kwocie 2.287,45 zł),
- w 2017 r. strata w kwocie 6.885,19 zł (przychód w kwocie 4.690,72 zł, koszty uzyskania przychodów w kwocie 11.575,91 zł),
- w 2018 r. strata w kwocie 7.586,84 zł (przychód w kwocie 2.821,38 zł, koszty uzyskania przychodów w kwocie 10.408,22 zł),
- od stycznia 2019 r. do kwietnia 2019 r. dochód w kwocie 5.377,27 zł (przychód w kwocie 25.484,00 zł, koszty uzyskania przychodów w kwocie 20.106,73 zł).

Wnioskodawczyni w okresie od września 2016 r. do grudnia 2016 r. uzyskiwała następujące wyniki finansowe z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej:

- we wrześniu 2016 r. strata w kwocie 140,00 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 140,00 zł),
- w październiku 2016 r. strata w kwocie 140,00 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 140,00 zł),

- w listopadzie 2016 r. strata w kwocie 540,00 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 540,00 zł),

- w grudniu 2016 r. strata w kwocie 347,45 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 347,45 zł).

Wnioskodawczyni w okresie od stycznia 2017 r. do grudnia 2017 r. uzyskiwała następujące wyniki finansowe z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej:

- w styczniu 2017 r. strata w kwocie 139,94 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 139,94 zł),

- w lutym 2017 r. strata w kwocie 600,00 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 600,00 zł),

- w marcu 2017 r. strata w kwocie 3.100,00 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 3.100,00 zł),

- w kwietniu 2017 r. strata w kwocie 1.079,95 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 1.079,95 zł),

- w maju 2017 r. strata w kwocie 4.779,05 zł (przychód w kwocie 823,80 zł, wydatki w kwocie 5.602,85 zł),

- w czerwcu 2017 r. strata w kwocie 2.870,02 zł (przychód w kwocie 1.300,80 zł, wydatki w kwocie 4.170,82 zł),

- w lipcu 2017 r. dochód w kwocie 222,14 zł (przychód w kwocie 1.180,60 zł, wydatki w kwocie 958,46 zł),

- w sierpniu 2017 r. strata w kwocie 329,53 zł (przychód w kwocie 455,20 zł, wydatki w kwocie 784,73 zł),

- we wrześniu 2017 r. strata w kwocie 263,03 zł (przychód w kwocie 307,80 zł, wydatki w kwocie 570,83 zł),

- w październiku 2017 r. strata w kwocie 47,50 zł (przychód w kwocie 383,12 zł, wydatki w kwocie 430,62 zł),

- w listopadzie 2017 r. strata w kwocie 304,63 zł (przychód w kwocie 167,20 zł, wydatki w kwocie 471,83 zł),

- w grudniu 2017 r. strata w kwocie 293,57 zł (przychód w kwocie 72,20 zł, wydatki w kwocie 365,77 zł).

Wnioskodawczyni w okresie od stycznia 2018 r. do grudnia 2018 r. uzyskiwała następujące wyniki finansowe z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej:

- w styczniu 2018 r. strata w kwocie 147,33 zł (przychód w kwocie 227,20 zł, wydatki w kwocie 374,53 zł),
- w lutym 2018 r. strata w kwocie 155,00 zł (przychód w kwocie 195,00 zł, wydatki w kwocie 350,00 zł),
- w marcu 2018 r. strata w kwocie 66,47 zł (przychód w kwocie 451,50 zł, wydatki w kwocie 517,97 zł),
- w kwietniu 2018 r. strata w kwocie 70,59 zł (przychód w kwocie 416,50 zł, wydatki w kwocie 487,09 zł),
- w maju 2018 r. strata w kwocie 1.384,36 zł (przychód w kwocie 403,90 zł, wydatki w kwocie 1.788,26 zł),
- w czerwcu 2018 r. strata w kwocie 77,62 zł (przychód w kwocie 477,70 zł, wydatki w kwocie 555,32 zł),
- w lipcu 2018 r. strata w kwocie 151,16 zł (przychód w kwocie 434,24 zł, wydatki w kwocie 585,40 zł), w sierpniu 2018 r. strata w kwocie 334,31 zł (przychód w kwocie 215,34 zł, wydatki w kwocie 549,65 zł),
- we wrześniu 2018 r. strata w kwocie 450,00 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 450,00 zł),
- w październiku 2018 r. strata w kwocie 350,00 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 350,00 zł),
- w listopadzie 2018 r. strata w kwocie 350,00 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 350,00 zł),
- w grudniu 2018 r. strata w kwocie 4.050,00 zł (przychód w kwocie 0,00 zł, wydatki w kwocie 4.050,00 zł).

Wnioskodawczyni w okresie od stycznia 2019 r. do kwietnia 2019 r. uzyskiwała następujące wyniki finansowe z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej:

- w styczniu 2019 r. dochód w kwocie 1.889,11 zł (przychód w kwocie 5.715,00 zł, wydatki w kwocie 3.825,89 zł),

- w lutym 2019 r. dochód w kwocie 912,58 zł (przychód w kwocie 5.630,00 zł, wydatki w kwocie 4.717,42 zł),

- w marcu 2019 r. dochód w kwocie 1.000,28 zł (przychód w kwocie 6.440,00 zł, wydatki w kwocie 5.439,72 zł),

- w kwietniu 2019 r. dochód w kwocie 1.575,30 zł (przychód w kwocie 7.699,00 zł, wydatki w kwocie 6.123,70 zł).

Wnioskodawczyni z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej zgłosiła się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego od 3 marca 2015 r. Zadeklarowała podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne:

- w marcu 2015 r. w wysokości 9.167,74 zł,

- w kwietniu 2015 r. w wysokości 9.800,00 zł,

- w maju 2015 r. w wysokości 9.800,00 zł,

W pozostałych miesiącach wnioskodawczyni deklarowała minimalne podstawy wymiaru składek przewidziane dla osób prowadzących działalność gospodarczą.

W okresie od 8 czerwca 2015 r. do 15 października 2015 r. wnioskodawczyni korzystała z długotrwałych zwolnień lekarskich. Uzyskiwała świadczenia, dla których podstawę stanowiła zadeklarowana w miesiącach od marca do maja 2015 r. podwyższona podstawa wymiaru składek. W okresie od 8 czerwca 2015 r. wnioskodawczyni pobrała z ZUS następujące zasiłki:

- od 8 czerwca 2015 r. do 23 września 2015 r. zasiłek chorobowy,

- od 24 września 2015 r. do 21 września 2016 r. zasiłek macierzyński.

Od dnia 22 września 2016 r. J. Ś. zgłosiła się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Zadeklarowała podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w kwotach:

- w listopadzie 2016 r. 10.100,00 zł,

- w grudniu 2016 r. 10.100,00 zł.

Od 6 grudnia 2016 r. do 23 lutego 2017 r. i od 1 marca 2017 r. do 16 października 2017 r. korzystała z zasiłku chorobowego, a od 17 października 2017 r. do 15 października 2018 r. z zasiłku macierzyńskiego.

Wnioskodawczyni w okresie od 8 czerwca 2015 r. do 15 października 2018 r. pobrała z ZUS zasiłek macierzyński oraz zasiłki chorobowe na kwotę niemal 280 tys. zł. Wkład wnioskodawczyni w Fundusz Ubezpieczeń Społecznych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w tym dobrowolne ubezpieczenie chorobowe wyniósł nieco ponad 21 tys. zł.

Wnioskodawczyni urodziła dzieci we wrześniu 2015 r. i w październiku 2017 r. Ubezpieczona pozostawała niezdolna do pracy m.in. w okresach od 29 września 2016 r. do 23 lutego 2017 r. oraz od 19 października 2018 r. do 18 grudnia 2018 r. Wnioskodawczyni otrzymywała na te okresy zwolnienia lekarskie wydawane przez specjalistę neurologa. Przyczyną niezdolności do pracy wnioskodawczyni w tych okresach były schorzenia układu ruchu, manifestujące się dolegliwościami ze strony kręgosłupa, kończyn górnych i dolnych. Podawane przez wnioskodawczynię objawy subiektywne potwierdzone były w badaniu przedmiotowym.

Wnioskodawczyni złożyła roszczenie o wypłatę zasiłku chorobowego za kolejne okresy: od 19 października 2018 r. do 31 października 2018 r., od 1 listopada 2018 r. do 11 listopada 2018 r., od 12 listopada 2018 r. do 25 listopada 2018 r., od 26 listopada 2018 r. do 9 grudnia 2018 r., od 10 grudnia 2018 r. do 18 grudnia 2018 r., od 4 marca 2019 r. do 7 marca 2019 r., od 9 kwietnia 2019 r. do 12 kwietnia 2019 r., od 15 kwietnia 2019 r. do 19 kwietnia 2019 r. Ww. świadczenia nie zostały wypłacone z uwagi na prowadzone postępowanie wyjaśniające i wydanie w dniu 30 maja 2019 r. decyzji zaskarżonej w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie jest częściowo uzasadnione opierając się na przepisach art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 11 ust. 2, art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, a także art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców.

W ocenie Sądu ubezpieczona nie wykazała, że faktycznie prowadziła działalność gospodarczą w części spornego okresu wskazanego w zaskarżonej decyzji. W

okresie od września 2016 r. do grudnia 2016 r., w tym w przerwie pomiędzy otrzymywanymi zasiłkami w okresie od 22.09 do 28.09.2016 r., wnioskodawczyni nie podejmowała działań, które miałyby charakter zdarzeń gospodarczych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. W okresie tym nie nastąpiła sprzedaż towarów. Wnioskodawczyni w okresie od września 2016 r. do grudnia 2016 r. nie uzyskała żadnych przychodów, w każdym kolejnym miesiącu ponosiła straty z tytułu prowadzonej działalności. Wnioskodawczyni nadto otrzymała zwolnienia lekarskie za cały ten okres od 29.09.2016 r. Miała zatem świadomość, że nie jest zdolna do wykonywania w tym okresie działalności gospodarczej, co zostało potwierdzone przez opinie biegłych z zakresu medycyny pracy i neurologii, które to opinie Sąd uznał za wartościowy dowód w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego wnioskodawczyni od 22 września 2016 r. „uruchomiła” jedynie pozorowaną działalność gospodarczą. Następnie działalność wnioskodawczyni w latach 2017, 2018, w okresach w których ubezpieczona przebywa głównie na kolejnych zasiłkach chorobowych i zasiłku macierzyńskim przynosi regularnie stratę (w tym okresie działalność wnioskodawczyni tylko w jednym miesiącu - lipcu 2017 r. przynosi dochód). W latach 2017-2018 tylko w dwóch miesiącach - w czerwcu i lipcu 2017 r. ubezpieczona uzyskała przychód z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w kwocie wyższej niż 1.000 zł (1.300,80 zł w czerwcu 2017 r. i 1.180,60 zł w lipcu 2017 r.). Nie miało w tym okresie pozytywnego wpływu na wyniki finansowe działalności gospodarczej wnioskodawczyni zatrudnienie na podstawie umowy zlecenia teścia wnioskodawczyni E. Ś. od dnia 18.04.2017 r.

Co do okresu od stycznia 2019 r., to zdaniem Sądu spełnia on definicję zawartą w art. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców. Dlatego Sąd częściowo uwzględnił odwołanie.

Na skutek apelacji wnioskodawczyni Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z 10 marca 2021 r., w pkt. I zmienił zaskarżony wyrok w pkt. I i II i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Legnicy z 30 maja 2019 r., w ten sposób, iż ustalił, że J. Ś. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i

wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 maja 2017 r. oddalając dalej idącą apelację, i w pkt. II koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wzajemnie zniósł.

Zdaniem Sądu II instancji, argumentacja apelującej pozwala na odmienną ocenę dowodów, niż ta której dokonał Sąd Okręgowy.

Sąd odwoławczy uzupełnił postępowanie dowodowe i ustalił, że wnioskodawczyni za pośrednictwem portalu aukcyjnego [...]pl w okresie od 30 kwietnia 2017 r. do 2 września 2018 r. dokonała 304 transakcji sprzedaży na kwoty od 8,20 zł do 568,40 zł. Choćby z tego względu czynności podjęte przez wnioskodawczynię w celu prowadzenia działalności gospodarczej nie były czynnościami pozornymi.

Sąd Apelacyjny podniósł, że utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego jednoznacznie wskazuje, iż podleganie ubezpieczeniom społecznym wynika nie ze zgłoszenia prowadzenia działalności gospodarczej, ale z faktu jej rzeczywistego wykonywania. Sąd Najwyższy niejednokrotnie podkreślał, że obowiązkowi ubezpieczeń społecznych podlega osoba faktycznie prowadząca działalność gospodarczą (a więc wykonująca tę działalność), a nie osoba jedynie figurująca w ewidencji działalności gospodarczej na podstawie uzyskanego wpisu, która działalności tej nie prowadzi.

Sąd Apelacyjny podziela także pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy, że art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych kreuje obowiązek podlegania osób prowadzących pozarolniczą działalność ubezpieczeniom z mocy ustawy od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Tak więc, to nie decyzja organu rentowego powoduje powstanie tego obowiązku, a jedynie potwierdza ona ten obowiązek. Decyzja ta wydawana jest na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń i nie jest decyzją kształtującą prawa i obowiązki, a jedynie decyzją potwierdzającą przebieg ubezpieczeń. Ubezpieczenie powstaje zatem z mocy prawa, a decyzja organu rentowego ma jedynie charakter deklaratoryjny, potwierdzający powstanie prawa z chwilą ziszczenia się jego

ustawowych przesłanek. Przepis art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy systemowej kreuje obowiązek podlegania osób prowadzących pozarolniczą działalność ubezpieczeniom z mocy ustawy od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności.

Sąd odwoławczy podkreślił, że w orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, iż niewątpliwie stwierdzenie, że w danym wypadku mamy do czynienia z działalnością gospodarczą, wymaga ustalenia kumulatywnego spełnienia kilku przesłanek, gdyż działalność taka charakteryzuje się specyficznymi właściwościami. Chodzi o takie elementy, jak jej profesjonalny charakter, podporządkowanie regułom opłacalności i zysku lub zasadzie racjonalnego gospodarowania, działanie na własny rachunek, powtarzalność działań oraz uczestnictwo w obrocie gospodarczym. Istotnie prowadzenie działalności gospodarczej obejmuje zarówno okresy faktycznego wykonywania usług jak i okresy wykonywania innych czynności związanych z działalnością, takich jak poszukiwanie klientów, zamieszczanie ogłoszeń czy załatwianie spraw urzędowych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wysnucie przez Sąd Okręgowy tezy, że przeprowadzenie ponad trzystu transakcji handlowych nie determinuje prowadzenia działalności gospodarczej jest zbyt daleko idące. Nie można też pominąć okoliczności, że wnioskodawczyni 18 kwietnia 2017 r., zawarła umowę zlecenia ze swoim teściem E. Ś.. Na podstawie tej umowy E. Ś. zobowiązał się do pakowania, wysyłki, fakturowania, zakupu, sprzedaży towarów handlowych.

Sąd odwoławczy wskazał, że jedną z cech działalności gospodarczej, wynikającą z definicji wskazanej w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, jest jej zarobkowy charakter. Dana działalność jest zarobkowa, jeżeli jest prowadzona w celu osiągnięcia dochodu (zarobku) rozumianego jako nadwyżka przychodów nad poniesionymi kosztami. Działalność pozbawiona tego aspektu jest działalnością charytatywną, społeczną, kulturalną i inną (określaną mianem non profit). Brak przedmiotowej cechy nie przesądza, iż w danym przypadku nie można mówić o działalności gospodarczej (w rozumieniu art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej) bowiem w tym zakresie znaczenie ma jednak również kryterium subiektywne w postaci dążenia danego podmiotu do osiągnięcia zarobku

(będącego zazwyczaj zyskiem) przez wykonywanie określonej działalności. Nie jest więc konieczne faktyczne osiąganie dochodów z danej działalności. Przynoszenie strat przez daną działalność (zarówno przejściowo, jak i w dłuższych okresach) nie pozbawia jej statusu działalności gospodarczej. Należy bowiem liczyć się z możliwością nieuzyskania przychodu z prowadzonej działalności gospodarczej, czyli poniesienia straty. Tym samym o zarobkowym charakterze działalności gospodarczej nie decyduje faktyczne osiągnięcie zysku, lecz zamiar jego osiągnięcia (cel).

Sąd Apelacyjny nie podzielił ustaleń Sądu Okręgowego, iż wnioskodawczyni w rzeczywistości nie prowadziła działalności gospodarczej co do części spornego okresu. Biorąc pod uwagę przeprowadzone transakcje handlowe Sąd Apelacyjny uznał, że wnioskodawczyni podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 maja 2017 r.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniosła skarżąca J. Ś. Zaskarżając wyrok części, tj. odnośnie pkt. I w zakresie oddalenia dalej idącej apelacji oraz pkt. II.

Skarżąca skargę kasacyjną oparła na następujących podstawach:

1. naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię, tj. przepisu art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.) w zw. z przepisem art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423) poprzez przyjęcie, iż apelująca nie prowadziła faktycznie działalności gospodarczej w okresie od dnia 22 września 2016 r. do dnia 30 kwietnia 2017 r. - co skutkowało oddaleniem apelacji w tej części - w sytuacji, gdy w przeważającej części tego okresu była niezdolna do pracy, a okresy niezdolności do pracy nie podlegają wyłączeniu z obowiązkowego ubezpieczenia, zaś w pozostałym zakresie dokonywała czynności przygotowawczych;

2. naruszenia przepisów postępowania, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. przepisu art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. poprzez całkowity brak sporządzenia uzasadnienia w przedmiocie oddalenia dalej idącej apelacji, przez co skarżąca nie mogła poznać motywów przekonujących ją o słuszności zapadłego rozstrzygnięcia, zaś jednocześnie nie można dokonać kontroli kasacyjnej zaskarżonego wyroku.

Wskazując na powyższe skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w części, tj. co do pkt I w zakresie oddalenia dalej idącej apelacji oraz w pkt II i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu wraz z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Ewentualnie, wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w części, tj. odnośnie pkt I w zakresie oddalenia dalej idącej apelacji i ustalenie, iż J. Ś. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 22 września 2016 r. wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę jej przyjęcia. Ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona co do zarzutu naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisu art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. poprzez całkowity brak sporządzenia uzasadnienia w przedmiocie oddalenia „dalej idącej apelacji”, przez co z kolei nie można dokonać pełnej kontroli kasacyjnej zaskarżonego wyroku.

Zgodnie z art. 327¹ § 1 k.p.c. uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, obejmującej ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. W orzecznictwie na gruncie dawnego art. 328 § 2 k.p.c. (obecnie, tj. od 7 listopada 2019 r., art. 327¹ § 1 k.p.c.) w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. wyjaśniono, że naruszenie przez sąd drugiej instancji tego przepisu mogło wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej. Ustalenia faktyczne oraz dokonana ocena prawna powinna zostać przedstawiona w uzasadnieniu orzeczenia. Jak stanowi art. 327¹ § 1 k.p.c., i co przedstawiono wyżej, uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Ponadto, zgodnie z art. 391 § 1 k.p.c., jeżeli nie ma przepisów szczególnych o postępowaniu przed sądem drugiej instancji, do postępowania tego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

Skład orzekający w niniejszej sprawie podziela pogląd prezentowany we wcześniejszych orzeczeniach, zgodnie z którym naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 327¹ § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia nie odpowiadającego wymaganiom, jakie stawia wymieniony przepis, może wyjątkowo wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Ma to miejsce wówczas, gdy skutek uchybienia konkretnym wymaganiom określonym w art. 327¹ § 1 k.p.c. zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej, czyli gdy stwierdzone wady mogły mieć wyjątkowo wpływ na wynik sprawy. Wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku polega na wskazaniu nie tylko przepisów prawa, ale także na wyjaśnieniu, w jaki sposób wpływają one na treść rozstrzygnięcia. Powyższe stanowisko zajął Sąd Najwyższy m.in. w wyrokach z dnia 20 kwietnia 2004 r. (V CK 92/04 niepubl.), z dnia 13 listopada 2003 r. (IV CK 183/02 niepubl.), z dnia 19 grudnia 2000 r. (II UKN 152/00, OSNAPiUS 2002, nr 16), z dnia

9 listopada 2007 r. (V CSK 263/07 niepubl.) i z dnia 29 maja 2008 r. (II CSK 39/08 niepubl.). Powołany przepis art. 327¹ § 1 k.p.c. ma zastosowanie również do wyroku Sądu drugiej instancji, jeśli dokonuje odmiennych ustaleń od tych, które stanowiły podstawę faktyczną zaskarżonego orzeczenia. W takiej sytuacji uzasadnienie powinno zawierać ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.

Mając na uwadze przedstawione stanowisko, należy stwierdzić, że w przedmiotowej sprawie uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera elementów wymaganych treścią przywołanego przepisu w stopniu, który sprawia, że wyrok ten uchyla się kontroli kasacyjnej. Uzasadniony jest zatem zarzut naruszenia art. 327¹ § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Z uzasadnienia Sądu drugiej instancji nie wynika bowiem, dlaczego skoncentrował się jedynie na podleganiu wnioskodawczyni obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu dopiero od dnia 1 maja 2017 roku. Niejako a priori Sąd Apelacyjny uznał, że wcześniejsze okresy nie mogą być kwalifikowane jako prowadzenie działalności gospodarczej. Należy zatem przypomnieć, że naruszenie art. 327¹ § 1 k.p.c. (w związku z art. 391 § 1 k.p.c.) z reguły nie ma wpływu na treść wyroku, gdyż uzasadnienie sporządzane jest dopiero po jego wydaniu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 lipca 1998 r., I PKN 220/98, OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 482; z dnia 9 lipca 1998 r., OSNAPiUS 1999 nr 15, poz. 487; z dnia 7 kwietnia 1999 r., I PKN 653/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 427 oraz z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352). Wyjątkowo jednak, niezgodne z art. 327¹ § 1 k.p.c. sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji, może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, gdy uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 marca 2003 r., LEX nr 109420 oraz z dnia 15 lipca 2011 r., I UK 325/10, LEX nr 949020) albo nie pozwala na jego kontrolę kasacyjną (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, LEX nr 78271; z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 67/11, LEX nr 970061). Podobny pogląd Sąd Najwyższy wyraził w motywach w wyroku z dnia 2 czerwca 2011 r., (LEX nr 950715), wywodząc, że przez sporządzenie uzasadnienia

nieodpowiadającego warunkom, jakie stawia wymieniony przepis, może wyjątkowo wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Ma to jednak miejsce wówczas, gdy wskutek uchybienia konkretnym wymaganiom określonym w art. 327¹ § 1 k.p.c. stwierdzone wady mogły mieć szczególnie negatywny wpływ na wynik sprawy. Taka sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie z przyczyn podanych wyżej.

W związku z powyższym orzeczono jak w sentencji, zgodnie z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]